

# Sözcükte Anlam — Deneme

Akıllı Soru · 22.10.2026 · 10 soru

Türkçe, aynı sözcüğe farklı bağlamlarda yeni görevler yükleyebilen canlı bir dildir. Örneğin “ağır” sözcüğü, “Ağır bir çanta taşıyordu.” cümlesinde temel anlamıyla kullanılırken “Ağır sözleriyle arkadaşını kırdı.” cümlesinde farklı bir anlam kazanır. Bu nedenle bir sözcüğü değerlendirirken yalnızca sözlükteki ilk anlamına bakmak yeterli değildir. Sözcüğün cümledeki kullanımı, anlamın belirlenmesinde önem taşır.

## 1. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Bir sözcüğün anlamı, kullanıldığı cümleye göre değişebilir.
- B) Türkçedeki bütün sözcükler yalnızca tek anlamda kullanılabilir.
- C) Sözcüklerin temel anlamları, cümle içindeki kullanımlarıyla tamamen ortadan kalkar.
- D) Bir sözcüğün anlamını belirlemek için sözlükteki ilk anlamı yeterlidir.
- E) Farklı bağlamlarda kullanılan sözcükler her zaman aynı kavramı karşılar.

Bir sözcük, günlük konuşmada genel bir varlığı karşılayabilir; ancak Türkçe dersinde ya da belirli bir uzmanlık alanında daha sınırlı bir kavramı gösterebilir. “Kök” sözcüğü, bitkinin toprağın altındaki bölümünü anlatırken günlük kullanıma yakındır. Dil bilgisi çalışmalarında ise sözcüğün yapısal temelini ifade eder. Bu farklılık, sözcüklerin alanlara göre özel anlamlar kazanabildiğini gösterir.

## 2. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bir sözcük, belirli bir alanda özel bir kavramı karşılayabilir.
- B) Her sözcük, bütün bilim dallarında aynı özel kavramı karşılar.
- C) Günlük kullanımda bulunan sözcükler uzmanlık alanlarında kullanılamaz.
- D) Bir sözcüğün anlamı, alan değişse bile hiçbir biçimde değişmez.
- E) Özel alanlarda kullanılan sözcükler yalnızca bitkileri anlatır.

## 3. “Yüz” sözcüğü, Türkçe’de hem insanın baş bölümünün ön tarafını hem de bir sayıyı karşılayabilir. Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yazılışı ve okunuşu aynı olan sözcükler farklı anlamlar taşıyabilir.
- B) Aynı sözcük, kullanıldığı her cümlede aynı anlamı taşır.
- C) Farklı yazılan sözcükler her zaman aynı kavramı karşılar.
- D) Bir sözcüğün anlamı, cümledeki kullanımından bağımsızdır.
- E) Anlamları farklı sözcüklerin yazılışları mutlaka birbirinden ayrılır.

Türkçe'de bir sözcüğün anlamını belirlerken yalnızca sözcüğün biçimine bakmak yeterli değildir. Aynı sözcük, farklı cümlelerde farklı kavramları karşılayabilir. Bu nedenle sözlük çalışmalarında sözcüğün cümle içindeki kullanımı da değerlendirilir. ---- Böylece sözcüğün hangi anlamda kullanıldığı daha doğru biçimde belirlenebilir.

**4. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?**

- A) Sözcüğün cümledeki görevi ve çevresindeki ifadeler dikkate alınmalıdır.
- B) Her sözcük, bütün cümlelerde aynı anlamı taşımaktadır.
- C) Sözlükteki ilk anlam, cümle içindeki kullanımdan bağımsızdır.
- D) Farklı anlamlar yalnızca bilimsel metinlerde ortaya çıkmaktadır.
- E) Sözcüklerin anlamı, cümle kurulmadan önce kesinleşmektedir.

Türkçe'de bazı sözcükler, anlam bakımından birbirine yaklaşarak aynı ya da çok yakın kavramları karşılayabilir. “Yanıt” ve “cevap” sözcükleri bu tür bir yakınlık taşır. Buna karşılık “erken” ve “geç” sözcükleri, anlam yönünden birbirinin karşısında yer alır. Sözcükler arasındaki ilişki, anlamlarının birbirine yakınlığı veya karşıtlığı üzerinden belirlenir.

**5. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) “Yanıt” ve “cevap” sözcükleri anlamca birbirine yakındır.
- B) “Erken” ve “geç” sözcükleri karşıt anlamlıdır.
- C) Sözcükler arasında anlam yakınlığı veya karşıtlığı bulunabilir.
- D) Anlamca yakın sözcükler eş anlamlı kabul edilebilir.
- E) Anlamca karşıt sözcükler her zaman aynı kavramı karşılar.

**6. “Bir yazarın kurduğu her cümle, okurun zihninde aynı kapıyı açmaz; kullanılan ifadeler, bulundukları çevreye göre başka odalara çıkar.” Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Bir kelime farklı kullanımlarda birden çok anlam taşıyabilir.
- B) Her kelime yalnızca sözlükteki ilk anlamıyla kullanılmalıdır.
- C) Okurlar, bütün cümleleri aynı biçimde yorumlamalıdır.
- D) Yazarlar, ifadelerinin anlamını değiştirmeden kullanmalıdır.
- E) Bir cümlenin anlamı, onu kuran kişinin amacı ile kesinleşir.

I. Mustafa Kemal'in Nutuk'u, Cumhuriyet tarihinin önemli kaynaklarından biridir. II. Yahya Kemal'in şiirleri, İstanbul sevgisini güçlü biçimde yansıtır. III. Ömer Seyfettin'in Kaşığı adlı öyküsü birçok öğrenci tarafından okunur. IV. Öyleki Mehmet Akif'in dizeleri salonda uzun süre konuşuldu. V. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur romanı, Türk edebiyatında seçkin bir yere sahiptir.

**7. Numaralanmış cümlelerin hangisinde bağlaç olan ki'nin yazımıyla ilgili yanlışlık vardır?**

- A) I.
- B) II.
- C) III.
- D) IV.
- E) V.

**8. “Bu sözler içimi ısıttı.” cümlesinde anlatılmak istenen, gerçek bir sıcaklıktan çok kişinin duyduğu olumlu etkidir. Buna göre bu cümledeki kullanım aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Terim anlamı yansıtır.
- B) Gerçek anlamı yansıtır.
- C) Eş sesliliği gösterir.
- D) Çok anlamlılığı gösterir.
- E) Mecaz anlamı yansıtır.

**9. “Ağaç” sözcüğü, sözlükteki temel ve ilk karşılığıyla kullanılmıştır. Buna göre bu kullanım aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Zıt anlamlılığı gösterir.
- B) Terim anlamı gösterir.
- C) Gerçek anlamı gösterir.
- D) Mecaz anlamı gösterir.
- E) Çok anlamlılığı gösterir.

**10. “Yüz” sözcüğü bir cümlede sayı, başka bir cümlede insanın boyun üstündeki bölümü anlamında kullanılmış; “uzak” ile “yakın” sözcükleri ise karşıtlık bildirmiştir. Buna göre bu cümledeki anlam ilişkileri aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?**

- A) İlkinde eş seslilik, ikincisinde eş anlamlılık vardır.
- B) İlkinde eş seslilik, ikincisinde zıt anlamlılık vardır.
- C) İlkinde çok anlamlılık, ikincisinde eş anlamlılık vardır.
- D) İlkinde terim anlam, ikincisinde zıt anlamlılık vardır.
- E) İlkinde mecaz anlam, ikincisinde gerçek anlam vardır.

## Cevap Anahtarı

---

1. A

2. A

3. A

4. A

5. E

6. A

7. D

8. E

9. C

10. B

## Çözümler

1. Parçada “ağır” sözcüğünün iki farklı cümlede farklı anlamlar kazandığı gösterilmektedir. Bu örnek, anlamın bağlama göre değişebileceğini ortaya koyar. D seçeneği ise parçanın son cümlesiyle açıkça çelişmektedir.
2. Parça, “kök” sözcüğünün günlük kullanım ile dil bilgisi alanında farklı kavramları karşıladığını belirtmektedir. Bu nedenle belirli bir alanda özel kavram karşılayan sözcüklerin bulunduğu sonucuna ulaşılır. B seçeneği ise alanlar arasındaki farklılığı yok saymaktadır.
3. “Yüz” sözcüğü aynı yazılış ve okunuşla iki farklı anlamı karşılamaktadır. Bu durum eş seslilik özelliğini gösterir. B seçeneği ise aynı sözcüğün farklı anlamlar taşıyabileceği gerçeğiyle çelişmektedir.
4. Parçanın önceki cümleleri anlamı belirlemek için cümle içindeki kullanımın dikkate alınacağını belirtmektedir. A seçeneği bu düşüncüyü tamamlar ve son cümledeki doğru belirleme sonucuna bağlanır. B seçeneği ise çok anlamlılık düşüncesiyle çelişir.
5. Parça, yakın anlamlı sözcüklerle karşıt anlamlı sözcükleri birbirinden ayırmaktadır. E seçeneği karşıt anlamlı sözcüklerin aynı kavramı karşıladığını söyleyerek parçadaki karşıtlık ilişkisini tersine çevirmektedir. Bu nedenle parçadan çıkarılamayacak yargı E'dir.
6. Cümlede ifadelerin bulundukları çevreye göre farklı anlamlar kazanabileceği belirtilmektedir. Bu durum, bir sözcüğün birden fazla anlam taşımasını anlatır. B seçeneği ise sözcüklerin yalnız temel anlamda kullanılmasını savunarak cümlenin yargısını daraltır.
7. IV. cümlede bağlaç olan “ki” kendisinden önceki sözcükten ayrı yazılmalıdır; doğru kullanım “Öyle ki” biçimindedir. Diğer cümlelerde bağlaç olan “ki” kullanılmadığından bu kurala aykırı bir yazım bulunmamaktadır.
8. Cümledeki “ısıtmak” sözcüğü fiziksel sıcaklık bildirmemekte, olumlu bir duygusal etkiyi karşılamaktadır; bu nedenle sözcük gerçek anlamından uzaklaşmıştır. Gerçek anlam seçeneği, cümledeki sıcaklık sözcüğüne yüzeysel olarak yaklaştığı için güçlü görünse de açıklanan kullanım sözlükteki ilk anlam değildir.
9. Sözcük sözlükteki temel ve ilk karşılığıyla kullanıldığı için gerçek anlam taşır. Terim anlamı ise belirli bir bilim, sanat, spor veya meslek alanındaki özel kavramla sınırlıdır.
10. “Yüz” sözcüğünün yazılışı ve okunuşu aynı kaldığı hâlde farklı anlamlar taşıması eş sesliliği; “uzak” ve “yakın” sözcüklerinin karşıtlık kurması zıt anlamlılığı gösterir. Eş seslilik bölümünü doğru veren eş anlamlılık seçeneği, ikinci ilişkide karşıtlığı yakın anlamlılıkla karıştırdığı için yanlıştır. Terim anlam seçeneği ise belirli bir alan kavramı bulunmadığından elenir.